

La gulivaziun naziunala da finanzas

Per rinforzar il federalissem

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Departament federal da finanzas DFF
Administraziun federala da finanzas AFF

Cuntegn

1 La gulivaziun naziunala da finanzas – per rinforzar il federalissem	4
2 Las pitgas principalas da la gulivaziun naziunala da finanzas	5
2.1 Tge signifitga la repartiziun da las incumbensas tranter la Confederaziun ed ils chantuns?	7
2.2 Co funcziuna la gulivaziun da finanzas en in senn pli stretg?	9
2.2.1 Gulivaziun da resursas: redistribuziun da resursas finanzialas	10
2.2.2 Cumpensaziun da grevezzas: contribuziuns per grevezzas spezialas	13
2.2.3 Cumpensaziun limitada d'inegualitad: contribuziuns durant la perioda transitorica	15
2.3 Il percurs da las finanzas en ils trais systems da gulivaziun	16
3 L'effect durant ils emprims onns	18
Contact	19

La gulivaziun naziunala da finanzas – per rinforzar il federalissem

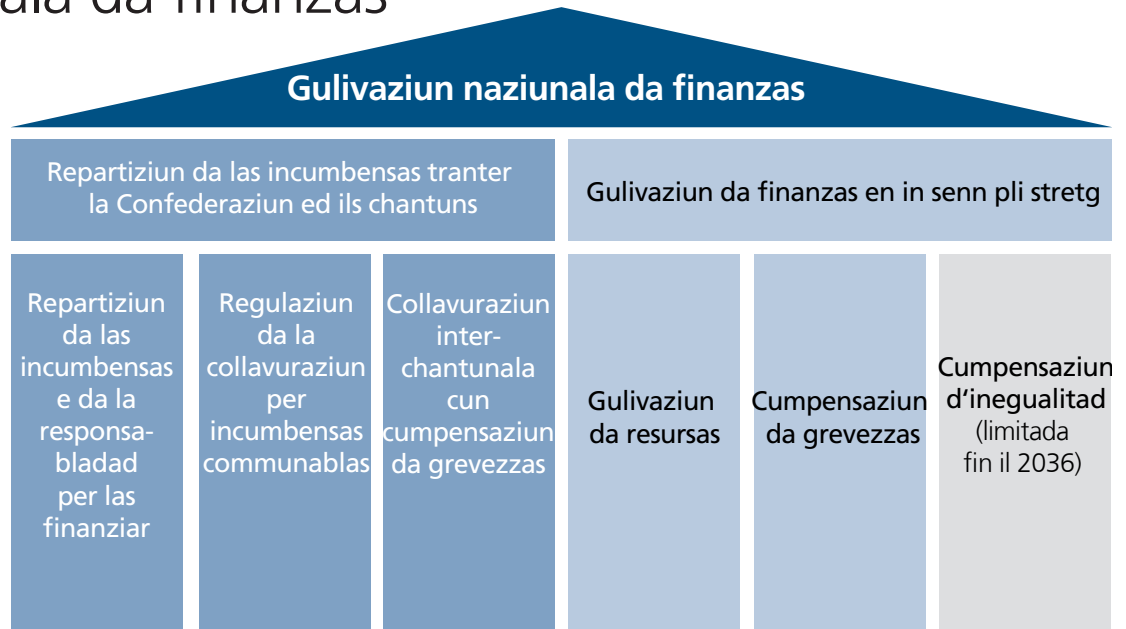
La gulivaziun naziunala da finanzas regla las relaziuns finanzialas tranter la Confederaziun ed ils chantuns. Ella fixescha per l'ina la repartiziun da las incumbensas publicas e per l'autra la redistribuziun dals daners publics tranter la Confederaziun ed ils chantuns. La gulivaziun naziunala da finanzas ha duas finamiras principalas: da reducir las differenzas pertutgant la forza finanziaria dals chantuns e da realisar las incumbensas statalas cun dapli effizienz. Il sistem actual da gulivaziun da finanzas è en vigur dapi l'onn 2008. El è vegni elavurà durant divers onns communablamain da la Confederaziun e

dals chantuns ed el è vegni acceptà dal pievel e dals chantuns cun ina maiorità clera da 64,4 pertschient en la votaziun dals 28 da november 2004 (vesair il quadret 1).

En il curt temp dapi l'introducziun da la gulivaziun da finanzas èn las differenzas pertutgant la forza finanziaria dals chantuns sa reducidas, l'autonomia finanziaria dals chantuns è vegnida consolidada e la cumpetitività fiscal da dals chantuns è sa mantegnida.

2 Las pitgas principalas da la gulivaziun naziunala da finanzas

La basa legala da la gulivaziun naziunala da finanzas è francada en la Constituziun federala. Ella vegn concretisada en numerusas disposiziuns legalas. La basa legala per la gulivaziun da finanzas en in senn pli stretg è la Lescha federala dals 3 d'october 2003

davart la gulivaziun da finanzas e la cumpensaziun da grevezzas e l'Ordinaziun dals 7 da november 2007 davart la gulivaziun da finanzas e la cumpensaziun da grevezzas.

Quadret 1:

Pertge hai duvrà in nov sistem per la gulivaziun da finanzas?

Il federalissem è in dals princips centrals da la Constituziun federala svizra che sa manifestescha marcantamain surtut en dus puncts: Per l'ina ha la Svizra cun ses 26 chantuns e cun sias var 2500 vischnancas ina structura territoriala cun unitads magari pitschnas. Per l'autra han ils chantuns e las vischnancas cumpetenzas fitg vastas, per exempel en furma da l'autonomia finanziaria e fiscala.

L'onn 1959 ha il pievel svizzer acceptà l'emprima lescha da gulivaziun da finanzas e stgaffi uschia la basa per transferir daners tenor la forza finanziaria dals chantuns. En consequenza èn lura vegnidas calculadas quasi tut las tariffas da subvenziuns federalas d'ina maniera u l'autra tenor la forza finanziaria dals chantuns. Quai ha dà fauss impuls e cun l'ir dals onns è sa sviluppà in sistem intranspa-

rent da transfers tranter la Confederaziun, ils chantuns e las assicuranzas socialas. L'effect da gulivaziun dal sistem era daventà intransparent e difficil da controllar politicamain.

La refurma da la gulivaziun da finanzas è stada per motivs da cuntegn e da temp in dals pli gronds projects da refurma en Svizra. Ella cumpiglia tant la repartiziun da las incumbensas tranter ils chantuns e la Confederaziun e quella tranter ils chantuns sco er la gulivaziun da finanzas en in senn pli stretg. Bliers acturs han collavurà dapi l'onn 1995 per il project da refurma pertutgant la gulivaziun da finanzas e la repartiziun da las incumbensas tranter la Confederaziun ed ils chantuns (NGF). Il project è vegnì realisà suenter che las refurmas èn entradas en vigur l'onn 2008.

2.1 Tge signifitga la repartiziun da las incumbensas tranter la Confederaziun ed ils chantuns?

La Constituziun federala regla las cumpetenzas da la Confederaziun. Il **princip da subsidiaridad** ed il **princip d'equivalenza fiscala** valan per la repartiziun da las cumpetenzas tranter la Confederaziun ed ils chantuns. Tuts dus princips èn fixads en la Constituziun. Il princip da subsidiaridad signifitga en il stadi federal che la corporaziun territoriala surordinada duai surpigliar ina incumbensa suletta-main, sch'igl è cumprovà ch'ella po ademplier quella meglier, quai vul dir cun damain custs e cun dapli qualitat, che la corporaziun territoriala subordinada. Il princip d'equivalenza fiscala signifitga ch'il circol che profita d'ina incumbensa statala sto correspunder al circol che decida e porta ils custs per tala. Quests dus princips èn stads ils elements principals da la nova gulivaziun da finanzas tranter la Confederaziun ed ils chantuns en il rom da las refurmas (vesair il quadret 2).

Il dumber da las **incumbensas comunablas** da la Confederaziun e dals chantuns è vegni reduci considerablament; 7 da las anteriuras incumbensas comunablas èn vegnidas attribuidas cumplettain a la Confederaziun e 10 als chantuns. Per las 17 incumbensas comunablas restantas han ins sviluppà novs instruments da collavuraziun. En il rom da curvegias programmaticas fixescha la Confederaziun las directivas strategicas per garantir che las incumbensas vegnian per exempel ademplidas tenor standards unitars. Ella lascha dentant als chantuns avunda spazi per realisar las incumbensas tenor ils basegns da lur populaziun. Finalmain datti er incumbensas che pretendan plitost ina collavuraziun interchantunala ch'ina soluziun a nivel federal. Tenor la basa legala per la collavuraziun interchantunala cun compensaziun da grevazzas duai vegnir profità meglier surtut da las differenzas da grondezza per ademplier las incumbensas statalas ed i duain vegnir reducidos effects territorials externs (uschenumnads spillovers). La Confederaziun ha unicament ina rolla d'arbitrada.

Quadret 2:

Refurma da la repartiziun da las incumbensas

Repartiziun da las incumbensas e da la responsabladad per lur finanziaziun	Reglamentaziun da la collavuraziun per incumbensas comunablas	Collavuraziun interchantunala cun cumpensaziun da grevezzas
<ul style="list-style-type: none"> • Incumbensas da la Confederaziun: p.ex. vias naziunales e defensiu naziunala. • Incumbensas dals chantuns: p.ex. chasas per personas impedidas, scolas publicas, scolas spezialas, stipendis fin il stgalim secundar II. • Incumbensas comunablas: p.ex. reducciuns da las premias tar l'assicuranza da malsauns, traffic regiunal, vias principalas, protecciun cunter inundaziuns, protecciun da la natira e da la cuntrada. • Incumbensas interchantunalas: p.ex. universitads chantunales, traffic d'aglomeraziun, gestiun dal rument, sereneras.	<p>Cunvegns programmaticas: programs da plirs onns che sa basan sin finamiras e contribuziuns globalas e pauschalas tenor cunvegns. La Confederaziun è cumpetenta per la gestiun strategica, ils chantuns han la responsabladad operativa. In controlling consolidà procura che las incumbensas vegnian ademplidas tenor las finamiras definidas. Cunvegns programmaticas èn per exempel vegnidas definidas cun ils chantuns per las domenas da l'ambient, da la politica regiunala u da la mesiraziun uffiziala.</p>	<p>Instituzionalisaziun da la collavuraziun a basa da contracts interchantunals. Ils chantuns fan contracts davart il diever communabel u la producciun communabla da prestaziuns statalas. La Confederaziun ha ina rolla d'arbitrada: Sut tschertas cundiziuns po ella obligar ils chantuns da collavurar en nov domenas d'incumbensa, sche chantuns interessads pretendan quai. Questa collavuraziun cumpiglia ina cumpensaziun da las grevezzas. Quai è insatge unic en ils pajais da la OECD. Contracts interchantunals datti per exempel en las domenas da las universitads e dal traffic d'aglomeraziun.</p>

2.2 Co funcziuna la gulivaziun da finanzas en in senn pli stretg?

Il sistem da gulivaziun è vegnì reformà cumpletta-
main cun il project da la NGF. L'effect da gulivaziun è
vegnì meglierà ed ils fauss impuls da l'antierur sistem
da gulivaziun è vegnids eliminads. In punct central
è stà da substituir las contribuziuns finanzia-
las liadas a prestaziuns definidas cun contribuziuns betg liadas
or da la gulivaziun da resursas ed or da la cumpensa-
ziun da grevazzas. Ils chantuns pon decider sezs,
sch'els vulan investir questas contribuziuns finan-
zialas per diminuir lur daivets, per sbassar las taglia-
u per finanziar lur incumbensas. Quai rinforza
l'autonomia e la responsabladad dals chantuns che
pon uschia er investir lur daners tenor ils basegns da
la populaziun regiunala. En il sistem vegl surve-
gnivan ils chantuns cun resursas flaiavas e cun ina
grevazza fiscala relativamain auta tendenzialmain
daplì contribuziuns da gulivaziun che chantuns cun
ina grevazza fiscala pli bassa. Per cuntrariar quest

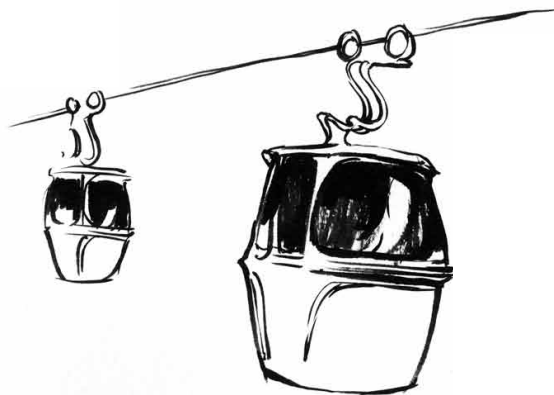
fauss impuls è l'index da la grevazza fiscala vegnì
eliminà sco criteri. Per calcular il potenzial da
resursas d'in chantun vegnan uschia resguardadas
oz mo pli las resursas explotablas fiscalmain d'in
chantun, independentamain da la grevazza fiscala
effectiva.

La gulivaziun da finanzas en in senn pli stretg
cumpiglia trais systems da gulivaziun. L'onn da
referenza 2012 importa l'entir volumen dals trais
systems da gulivaziun 4'676 milliuns francs, finan-
ziads per var 2/3 da la Confederaziun (2012: 3'102
milliuns francs) e per 1/3 dals chantuns (1'575
milliuns francs). La gulivaziun da finanzas en in senn
pli stretg cumpiglia damai tant ina gulivaziun
verticala (q.v.d ina redistribuziun da la Confedera-
ziun als chantuns) sco er ina gulivaziun orizzontala
(q.v.d ina redistribuziun tranter ils chantuns).

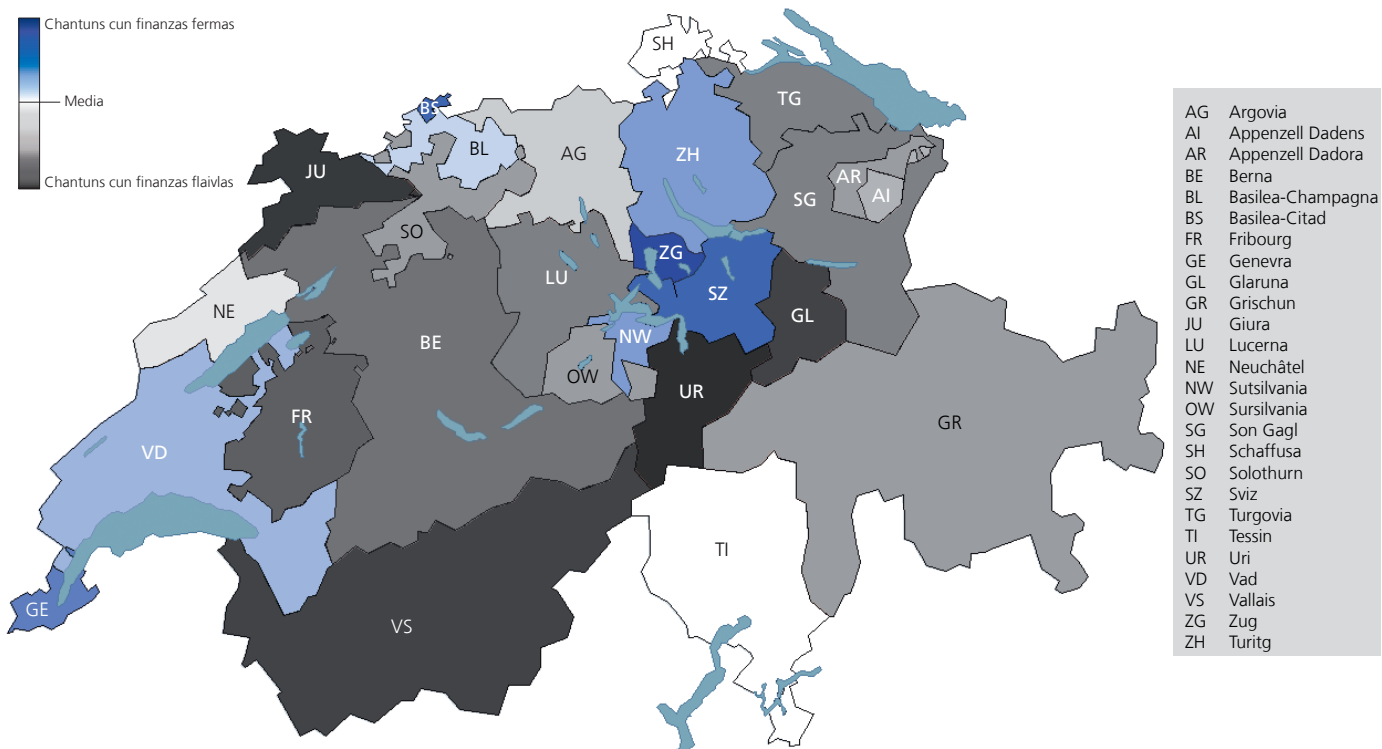
2.2.1 Gulivaziun da resursas: redistribuziun da resursas finanzialas

La gulivaziun da resursas sa basa sin l'uschenumnà potenzial da resursas dals chantuns. Quest potenzial resguarda la creaziun da valur dals chantuns che po vegnir explotada fiscalmain e reflectescha uschia la forza economica d'in chantun. El sa cumpona da las entradas e da las facultads suttamessas a la taglia da las personas natiralas sco er dals gudogns suttamess a la taglia da las personas giuridicas. Sch'ins cumpareglia il potenzial da resursas per abitant cun la media svizra correspondent, resulta l'uschenumnà **index da resursas**. Chantuns cun in index da resursas da passa 100 puncts valan sco chantuns cun finanzas fermas e pajan contribuziuns per la gulivaziun da resursas tenor lur forza da resursas e tenor lur dumber d'abitants. Chantuns cun in index da resursas da sut 100 puncts valan sco chantuns cun finanzas flaihlas e survegnan perquai contribuziuns da gulivaziun.

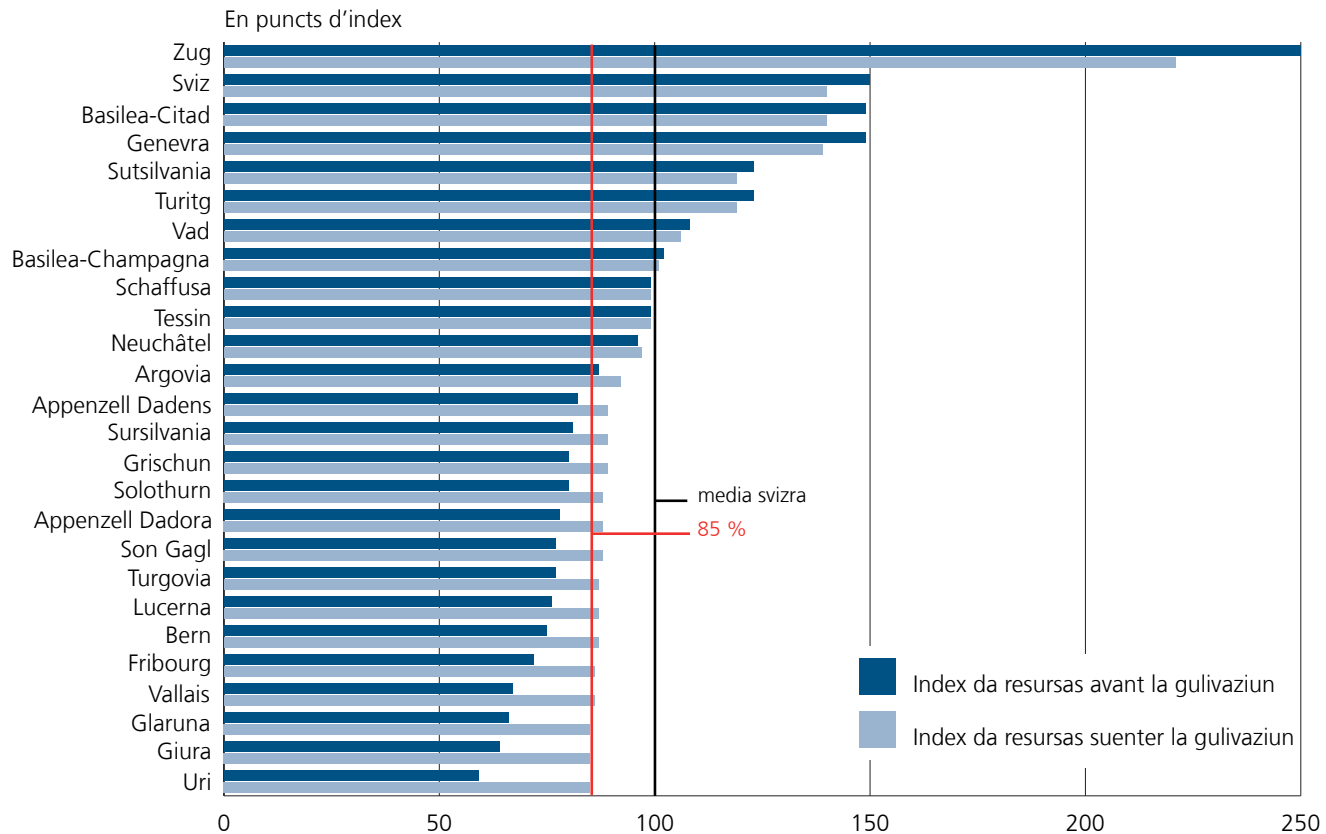
La gulivaziun da resursas vegn finanziada ensem da la Confederaziun (gulivaziun da resursas verticala) e dals chantuns cun finanzas fermas (gulivaziun da resursas orizzontala). En la Constituziun federala èsi statui che la gulivaziun da resursas orizzontala duaja importar almain 2/3, dentant maximalmain 4/5 da la gulivaziun da resursas verticala. Ils pajaments da gulivaziun als chantuns cun finanzas flaihlas vegnan definids uschia ch'ils chantuns ils pli flaihels vegnan favurissads surproporzionalmain. La finamira è che tut ils chantuns hajan in index da resursas d'almain **85 puncts d'index**.

L'index da resursas l'onn 2012

Effect da gulivaziun en la gulivaziun da resursas, index da resursas l'onn 2012 avant e suenter la gulivaziun

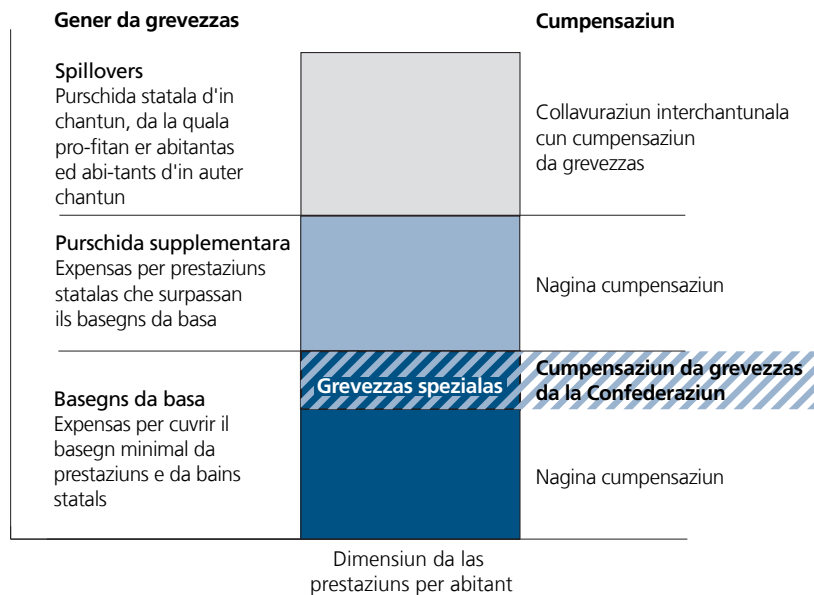

2.2.2 Cumpensaziun da grevezzas: contribuziun per grevezzas spezialas

La cumpensaziun da grevezzas distgargia ils **chantuns da muntogna** ed ils **chantuns urbans** che han per raschuns structuralas dapli expensas per porscher bains e prestaziuns statalas. Ils chantuns da muntogna ston per exempel surpigliar dapli custs per l'infrastructura, per il mantegniment e la rumida da las vias u per las scolarisaziun (p.ex. bus da scola). Ils chantuns urbans han savens ina procentuala surproporziunala da personas attempadas, da persu-

nas paupras e da personas estras. Quai pretenda dapli prestaziuns statalas, siond che questas gruppas chaschunan surtut dapli expensas per las ovras socialas e damain entradas da taglia. Questas grevezzas spezialas n'èn betg adina da metter a pèr cun expensas sur la media ch'in chantun ha en ina domena. Per exempel pon expensas pli grondas en il champ social reflectar tant grevezzas spezialas sco er differentas preferenzas e decisiuns politicas dals chantuns concernent ina purschida supplementara.

Delimitaziun da las grevezzas spezialas

Contribuziuns per grevazzas spezialas vegnan pajadas per l'ina en il rom da la cumpensaziun da grevazzas geografic-topograficas (CGG) e per l'autra

en il rom da la cumpensaziun da grevazzas socio-demograficas (CGS). Las grevazzas spezialas vegnan calculadas a basa d'indicaturs mesirabels e definids exactamain.

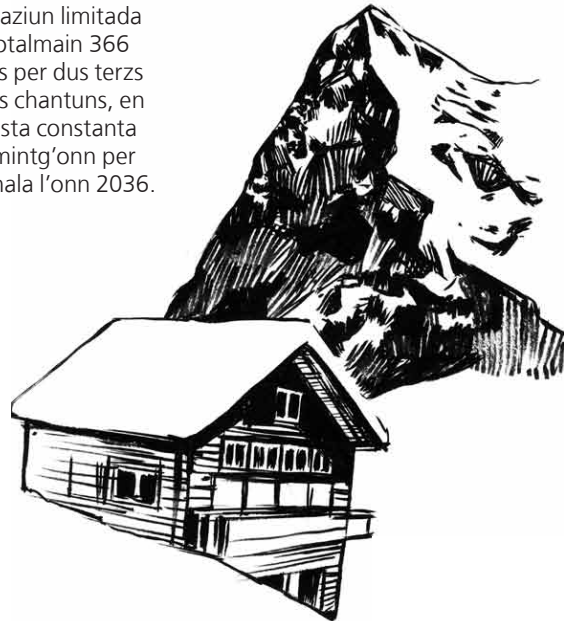
Indicaturs da la cumpensaziun da grevazzas

CGG	CGS
<ul style="list-style-type: none"> • autezza media • stippezza dal terren • structura d'abitadis • pitschna speschezza da la populaziun	<ul style="list-style-type: none"> • paupradad • vegliadetgna • integraziun da personas estras • indicatur d'urbanitad

La cumpensaziun da grevazzas vegn finanziada entiramain da la Confederaziun. La dotaziun vegn savens repartida per la mitad sin la CGG e per la mitad sin la CGS.

2.2.3 Cumpensaziun limitada d'inegualitad: contribuziuns durant la perioda transitorica

Ina cumpensaziun limitada d'inegualitad mitigescha las consequenzas da l'introducziun dal nov sistem durant ina perioda transitorica ed impedescha che chantuns cun resursas flaivlas vegnian dischavantiads tras la midada. Per la cumpensaziun limitada d'inegualitad stattan a disposiziun totalmain 366 milliuns francs che vegnan finanziads per dus terzs da la Confederaziun e per in terz dals chantuns, en proporziun da lur populaziun. Ella resta constanta fin l'onn 2015, vegn lura diminuida mintg'onn per 5 pertschient da l'import oriund e chala l'onn 2036.

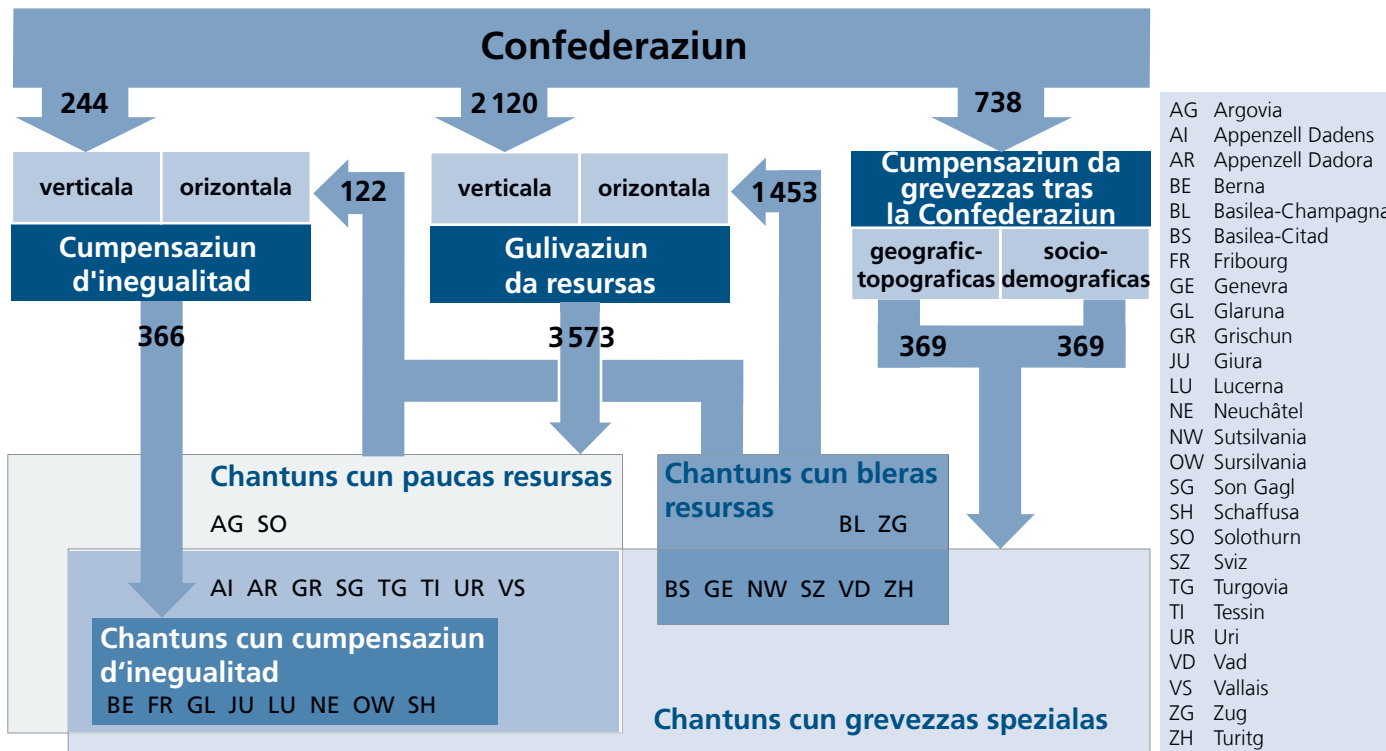
2.3 Il percurs da las finanzas en ils trais systems da gulivaziun

A basa dals resultats dal Rapport federal davart l'efficacitad da la NGF definescha il parlament mintga quatter onns l'import da las contribuziuns da la Confederaziun e dals chantuns per la proxima perioda da quatter onns. Questa regulaziun garantisce ch'il sistem da gulivaziun restia politicamain controllabel. Il Cussegl federal adatescha ils pajaments per ils trais onns suandants. La cuntinuaziun da la gulivaziun da resursas s'orientescha al svilup dal potenzial da resursas, la cuntinuaziun da la cumpensaziun da grevazzas sa drizza tenor la chareschia.

Il percurs da las finanzas, sco exempel vala l'onn da referenza 2012

en miu. francs

3 L'effect durant ils emprims onns

Il Cussegl federal preschenta mintga quatter onns a l'Assamblea federala in rapport davart la realisaziun e davart l'efficacitad dal nov sistem. Il rapport analisescha schebain e co che las finamiras èn vegnidas cuntanschidas en la perioda passada ed el preschenta mesiras pussaivlas per la perioda vegninta. L'emprim **rapport d'efficacitad** cumpiglia la perioda 2008–2011. La perioda evaluada è damai stada fitg curta e perquai n'èsi betg stà pussaivel da far in'analisa cumplessiva da la realisaziun e da l'efficacitad da la gulivaziun da finanzas. Ils resultats principals da l'emprim rapport d'efficacitad èn ils suandants:

- *L'autonomia finanziaria dals chantuns è vegnida rinforzada:*

La quota dals transfers da daners liads a prestaziuns definidas tranter la Confederaziun ed ils chantuns ha pudì vegnir diminuida fermamain grazia a l'introducziun da la nova gulivaziun da finanzas. La quota dals transfers da daners betg liads a prestaziuns definidas ha pudì vegnir augmentada. Per consequenza stattan oz a disposiziun als chantuns bler dapli daners dals quals els pon disponer libramain ch'avant l'onn 2008.

- *Las differenzas pertutgant la forza finanziaria dals chantuns è sa diminuida:*
La gulivaziun da resursas ha reduci las disparitads tranter ils chantuns cun bleras resursas ed ils chantuns cun poucas resursas.
- *La cumpetitivitad fiscala dals chantuns è sa mantegnida:*
La cumpetitivitad fiscala da la Svizra e dals chantuns è restada fitg auta tant areguard las taglias sin las interpresas sco er areguard las taglias sin las entradas. Ils chantuns cun bleras resursas han pudì mantegnair u sbassar vinavant lur tariffa da taglia, malgrà las expensas per la nova gulivaziun da finanzas. La finamira da mantegnair tariffas da taglia cumpetitivas a nivel naziunal ed internaziunal è vegnida cuntanschida.
- *Ina basa minimala da resursas finanzialas è restada garantida:*
Dapi l'introducziun da la nova gulivaziun da finanzas l'onn 2008 è vegnida cuntanschida – er grazia a la cumpensaziun limitada d'inegualitad – per gronda part la finamira da furmar or d'agens meds finansials ina reserva da resursas per persuna dad 85 pertschient da la media svizra.

- *Grevezzas geografic-topograficas e socio-demo-
graficas exageradas èn vegnidas cumpensadas:*
Grazia a la cumpensaziun da las grevezzas tras la
Confederaziun han ins pudì recumpensar en
media 12 pertschient da las grevezzas spezialas
constatadas. La cumpensaziun è stada procentu-
almain pli gronda tar la CGG che tar la CGS.
Cunquai che la relaziun na s'è betg midada
fundamentalmain cun l'introducziun dal nov
sistem, è vegnì decis da cuntinuar er en la nova
perioda da quatter onns 2012–2015 cun ina
dotaziun da la mitad per mintgin dals dus tips da
grevezzas.
- *La cumpensaziun interchantunala da grevezzas è
vegnida realisada adequatamain:*
Perquai ch'i mancan datas statisticas na pon ins
actualmain betg anc mesirar en cifras la cumpen-
saziun interchantunala da grevezzas. Evaluaziuns
qualitativas demussan dentant che la finamira da
rinforzar la collavuraziun interchantunala cun la
cumpensaziun da grevezzas vegn realisada.

Contact: Communicaziun
 Administraziun federala da finanzas AFF
 Bundesgasse 3
 3003 Berna
 kommunikation@efv.admin.ch
 Tel.: +41 31 325 16 06

Datas actualas: Tabellas cun datas actualas chattan ins en l'internet.

Infurmaziuns: www.efv.admin.ch/finanzausgleich

Spediziun: www.bundespublikationen.admin.ch   Nr. d'empustaziun: 601.010.Rg

Illustraziuns: Johanna Schaible & Dimitra Charamanda

Translaziun: Chanzlia federala

